

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Václav Klaus:

O zbytečné konfrontaci
Západu a Ruska

Otázka IVK: Dohoda o Řecku:
průlom, nebo prohloubení
agónie eurozóny?

**(Václav Klaus, Tomáš Prouza,
Vladimír Dlouhý, Jiří Weigl,
Markéta Šichtařová,
Ivo Strejček, Eva Zamrazilová,
Oldřich Dědek, Jan Skopec,ek,
Ilona Švihlíková)**

Hana Lipovská:

Pokusy a omyly
Janise Varufakise

Marek Loužek:

Zpráva ze semináře
o Janu Husovi

O zbytečné konfrontaci Západu a Ruska*

Václav Klaus

Děkuji za pozvání do Petrohradu na Mezinárodní ekonomické fórum a na Valdajský diskusní klub. Již několikrát v minulosti jsem slíbil, že přijedu na Valdaj, ale slib jsem nespínil. Doufám, že má přítomnost zde dnes bude považována alespoň za určitou náhražku mých opakovaných omluv.

Nová konfrontace

Byl jsem poněkud překvapen stále posouvaným názvem panelu a stejně tak formulacemi na úvodním letáku, který jsme my, řečníci, dostali několik dní předem. Necítím se povolán, nejsem profesně natolik vybaven, a navíc ani nemám dostatečně velký zájem a motivaci diskutovat o věcech, jako je globální či světový systém, Euroasie, severní hemisféra anebo nové strategie pro 21. století. Čí strategie?

Jsme neradostnými svědky nové éry konfrontace mezi Západem a Východem, zvláště mezi Západem a Ruskem. Je to frustrující především pro nás, kteří jsme byli nuceni strávit tak dlouhou dobu na Východě, jakožto součást sovětského impéria.

Nerozumím formulacím typu „dirigismus nespínil očekávání, přičemž liberalismus není schopen zvládat probíhající změny“. Co přesně organizátoři chápou jako dirigismus? Je to nový název pro komunismus? A čí očekávání se nenaplnila? Moje se vyplnila.

Je také možné a smysluplné tvrdit, že liberalismus – což je doktrína – není s to se vyrovnat s naší současnou realitou? Byl liberalismus vyzkoušen? Kde a kdy? Je extrémně etatistický model současného západního

světa – s jeho nepopíratelně ubývající svobodou, se zvětšující se manipulací lidským myšlením, se svou nadměrnou státní regulací, s neproduktivním paternalismem, s politickou korektností a se svou iracionální doktrínou globálního oteplování – projevem liberalismu? Pro mne je spíše projevem socialismu, tedy něčeho, co jsme před 25 lety, kdy skončil komunismus, nečekali.

Historie je opět v pohybu. V naší části světa jsme se zbavili komunismu a místo něj jsme „dostali“ evropský socialismus.

Jsme neradostnými svědky nové éry konfrontace mezi Západem a Východem, zvláště mezi Západem a Ruskem. Je to frustrující především pro nás, kteří jsme byli nuceni strávit tak dlouhou dobu na Východě, jakožto součást sovětského impéria. Po čtyři dlouhá desetiletí jsme žili v rozděleném světě a platili za to vysokou cenu. Nechceme opakovat podobnou nebo stejnou zkušenost znovu, ani když bychom tentokrát – jako členové NATO a EU – mohli být na druhé straně.

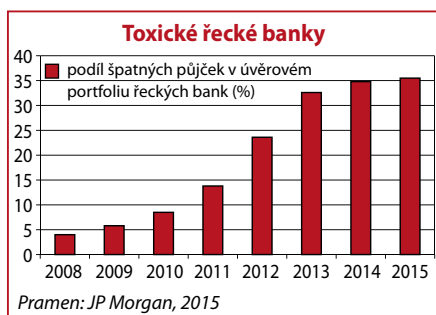
Dějiny v pohybu

Okamžik naší sametové revoluce (která byla něčím jiným než tolik problematické „barevné revoluce“ současnosti) byl chvílí naděje a optimismu. Někteří lidé ji dokonce považovali za éru konce historie.

Ten nepřišel. Historie je opět v pohybu. V naší části světa jsme se zbavili komunismu a místo něj jsme „dostali“ evropský socialismus. Je to pro nás nemalé zklamání. Chtěli jsme něco jiného. Současný evropský ekonomický systém má velmi daleko ke svobodnému tržnímu hospodářství. Parlamentní systém EU není dobrým příkladem pluralitní parlamentní demokracie, ale je ztělesněním postdemokracie (obvykle se mluví jen o demokratickém deficitu, ale to je politicky korektní, příliš eufemistický výraz). Suverenita států se rozplývá v panevropských institucích, atd.

Ve světovém měřítku jsme svědky nových konfliktů, vytváření nových hranic, opon a zdí. Rámec, který George Orwell popsal ve slavném románu 1984, jsme považovali

LETNÍ GRAF IVK

Institut Václava Klause o.p.s.

Šarecká 29
160 00 Praha 6
e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz

IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 10. 8. 2015

* Vystoupení na panelu Valdajského klubu v rámci mezinárodního ekonomického fóra v Petrohradě, 19. června 2015. Překlad z angličtiny.

za pouhou fikci, za varování, za budíček, za dystopii, ale k jeho imaginárnímu světu se v naší evropské realitě těchto dnů blížíme velmi rychle.

Úpadek Západu

Frustruji mne přežívající předsudky z doby studené války a v naší části světa neztotožnění se s realitou po 1989. Neměli bychom už také válčit staré, dávno neexistující války. Neměli bychom přijímat interpretaci současného umělého, nikoli autenticky se vyvíjejícího konfliktu mezi Západem a Ruskem jako konfrontaci dvou od základu odlišných politických, socioekonomických a kulturních (ne-li dokonce náboženských) systémů, jako tomu bývalo v éře Sovětského svazu.

Vytlačovat nyní Rusko z Evropy by bylo tragickou chybou. Rusko si zaslouží mít šanci definovat svoji novou historii, nalézt si vlastní cestu a být aktivním hráčem na me-

zinárodní scéně. Tragickou situací na Ukrajině považuji za domácí ukrajinský problém, ne ukrajinsko-ruský problém, ani problém mezi Západem a Ruskem.

Tragickou situaci na Ukrajině považuji za domácí ukrajinský problém, ne ukrajinsko-ruský problém, ani problém mezi Západem a Ruskem.

Jsem frustrován z vývoje na Středním východě a v severní Africe. Tento region byl vždy považován za doutnajícím kotel se střelným prachem, ale nyní se něco významného změnilo. Ve vakuu, které se vytvořilo po pádu komunismu, se začal islám, dominantní náboženství této oblasti, stále více používat (či zneužívat) k realizaci dlouhodobých univerzalistických a expanzionistických ambicí nezanedbatelné části arabské společnosti, jejich elit, jejich extrémistických politiků, jejich politických aktivistů.

Je to pro nás všechny opravdovým nebezpečím, ale – jako vždycky – neměli bychom zapomenout zmínit i druhou stranu mince. Destabilizace, chaos a rozvrat v zemích jako Afghánistán, Irák, Libye a Sýrie nespady z nebe. Tyto zkrachovalé státy jsou produktem neúspěšných válek, pochybných revolucí a domácích neuspořádaných poměrů, často zahájených, nebo aspoň podporovaných Západem.

Nemělo by se zapomenout ani na to, že podstatná část současných světových problémů je spojena se situací na Západě, se stavem Západu, s jeho postupnou ztrátou identity, s jeho kulturním a civilizačním úpadkem a hospodářskou stagnací. Zde bychom měli hledat klíč k řešení aktuálních světových problémů. ■

Nemělo by se zapomenout ani na to, že podstatná část současných světových problémů je spojena se situací na Západě, se stavem Západu, s jeho postupnou ztrátou identity, s jeho kulturním a civilizačním úpadkem a hospodářskou stagnací. Zde bychom měli hledat klíč k řešení aktuálních světových problémů. ■

NOVINKA

Institut Václava Klause nabízí knihu **Petra Žantovského „Mediální manipulace a krize v České televizi v roce 2000“**. Kniha zachycuje události a činy těch, kdo se v ní angažovali na jedné či druhé straně. Upozorňuje na zákulisní motivy a příčiny celé události a zveřejňuje fakta dokazující, že „svoboda slova“ byla tím posledním důvodem, proč k oné televizní krizi došlo, přesněji: proč a kým byla úmyslně vyvolána. A také – s jakým důsledkem: rostoucí skepsí veřejnosti k demokratickým pořádkům a procedurám, která nadlouho poznamená veškerý vnitropolitický vývoj v zemi.

260 stran, 100 Kč.

objednávky na: www.institutvk.cz

NOVINKA

Institut Václava Klause nabízí knihu **Stanislavy Janáčkové „Lesk a bída měnové politiky“**. Měnová politika podle autorky není všemocná. V posledním období jsme svědky selhávání jejich tradičních nástrojů a hledání nouzových řešení. První část knihy vysvětluje podstatu měnové politiky. Druhá část přináší něco z dějin měnové politiky. Třetí část zkoumá finanční krizi z roku 2008 a evropskou dluhovou krizi. Čtvrtá část diskutuje nová dilemata a meze měnové politiky. Závěr se zamýšlí nad bídou měnové politiky.

108 stran, 100 Kč.

objednávky na: www.institutvk.cz

OTÁZKA IVK

Dohoda o Řecku – průlom,
nebo prohloubení agónie eurozóny?

Václav Klaus

Když jsem psal svůj zatím poslední text na téma Řecka (pro časopis Týden, č. 29/2015), zvolil jsem nadpis „*Dá se říci o řecké krizi něco nového?*“. Současně jsem náhodou našel svůj text o Řecku z podzimu 2011, uveřejněný v knize „Evropská integrace bez iluzí“ a zdálo se mi, že v něm už všechno je. Ukáže to jeho velmi zkrácená verze:

„I když opakovaně říkám, že dnešní evropská krize není řeckou krizí a že Řecko nezpůsobilo ani celkovou dluhovou krizi eurozóny, na řeckém příkladu se dá leccos ukázat. Řecko neviním za vstup do eurozóny, neboť Řecko tam nejen *vstoupilo*, ale bylo tam i *přijato*. Stejně tak platí, že si Řecko nejen nadměrně *půjčovalo*, ale že mu také bylo nadměrně (a nezodpovědně) *půjčováno*.

Řecko není prvním státem s obrovskou finanční krizí. Státy v historii bankrotovaly často a již v roce 1742 napsal David Hume v knize *Of Public Credit*, že „je lepší půjčit marnotratnému synovi než politikům, neboť ti ponechávají splácení na budoucí generaci“.

Řecko zbankrotovalo nejprve v roce 1826 a z posledních dvou set let bylo celou polovinu buď ve fázi bankrotu, nebo ve fázi restrukturalizace svých půjček. I dvacáté první století zahájilo dluhem ve výši 90 % HDP, což byl třetí nejvyšší podíl dluhu mezi třiceti zeměmi OECD. V roce 2010 činil řecký dluh už 140 % HDP, jenom Japonsko mělo dluh vyšší.

Hlavní ekonom jedné z největších řeckých bank Michael Massourakis řekl v roce 2010: „Máme narušenou a rigidní ekonomiku, která maximalizuje výhody pro insidery, pro ‚rent-seekers‘ (pro ‚dolovače‘ renty, resp. všech možných výhod) a pro všechny další, kdo si podřizují stát, aby jim sloužil, bez jakéhokoli ohledu na zbytek obyvatelstva a budoucí generace.“ Podle údajů Světové banky z roku 2010 ohledně snadnosti „dělát byznys“ je Řecko až na 109. místě na světě a je poslední ze všech zemí Evropské unie. Podle analytiků Světového ekonomického fóra v Davosu je Řecko v konkurenceschopnosti na 71. místě na světě (opět z roku 2010). To všechno možné je, ale není možné být ve stejné měnové unii s Německem.

Problém vznikl tím, že si Řecko – po vstupu do eurozóny – mohlo nadměrně a levně půjčovat za úrokové sazby stejně nízké jako finančně zdravé země eurozóny. V roce 2003, kdy mělo deficit státního rozpočtu ve výši 6 % HDP, dávaly všechny hlavní světové ratingové agentury Řecku velmi slušnou hodnotu A+. Tento rating mělo Řecko až do doby jednoho měsíce před momentem, kdy v roce 2010 požádalo Mezinárodní měnový fond o pomoc.

Žádné důrazné varování za celou dobu permanentního řeckého rozpočtového deficitu nevyslovovala ani EU, ani OECD, ani MMF. Souhlasím s Adamem Creightonem, že „ti, kteří Řecku půjčovali, měli dobré důvody si myslet, že evropské státy a různé nadnárodní organizace za Řecko, kdyby se ukázalo, že není schopno své dluhy splácet, zaplatí“. Milton Ezrati v článku „Only the Beginning“ předvídá, že to, co vidíme, je pouhý začátek. Řecký deficit dále narůstá a zadlužení letos dosáhne 160 % HDP. Při plánovaném deficitu rozpočtu ve výši 8 % HDP je jasné, že se bude – navíc při poklesu HDP – míra zadlužení dále zvyšovat. To je elementární aritmetika. Řecko musí dnes platit úrok ve výši 15,5 % na desetiletý vládní dluhopis a 23 % na dluhopis dvouletý, což jeho finanční situaci strašlivě zhoršuje.

Viníkem je samozřejmě sama konstrukce eura. Nejen tím, že umožnila, aby si všechny země – velmi nestejně z hlediska svého fiskálního chování – půjčovaly za stejné úrokové sazby, ale i proto, že jeden měnový kurz nemůže vyhovovat všem a že země vstoupily do eurozóny s nestejně vhodné nastaveným měnovým kurzem. M. Ezrati říká: „Když Řecko a většina zemí evropské periferie vstupovaly do eurozóny, vyměnily své národní měny za kurzy vyšší, než odpovídalo ekonomickým základům (fundamentals) v úrovni produktivity a ziskovosti. Naopak když do eurozóny vstupovalo Německo, udělal to s daleko nižším měnovým kurzem, než by vyžadovala jeho ekonomika.“

To všechno potvrzuje *banální pravdu*, že *měnový kurz je klíčovým ekonomickým parametrem*. Kdyby měly země evropské „periferie“ své drachmy, řešení by bylo snadné, resp. k tak obrovským diskrepancím by nemohlo dojít. Protože drachmy nemají, musí absolvovat dlouhodobé, velmi bolestivé přizpůsobení se jinou cestou než pohybem měnového kurzu – tedy deflací, nebo alespoň výrazně nižší inflací než Německo a další silné ekonomiky EU. Ekonomové

dobře vědí, že relativní změny cen a příjmů mohou docílit totéž co revalvace a devalvace. Ale vědí i to, že tyto pohyby budou trvat delší dobu a že do té doby bude muset pokračovat „zachraňování“ těchto zemí různými balíčky.

To, že mezinárodní investoři, banky a další finanční instituce také selhali, je evidentní. Oceňování úvěrové schopnosti klientů je hlavním úkolem bank, a to platí v případě dlužníků soukromých i státních. Při velkorysém řešení finanční krize v USA i v Evropě se banky nebezpečně namlýsaly, a proto i teď spoléhají na to, že jejich ztráty zaplatí někdo jiný.“

To je text čtyři roky starý. Můj dnešní závěr je jediný: všechno už jsme dávno věděli.

Tomáš Prouza

státní tajemník pro evropské záležitosti

Eurozóna dala na svém nedávném summitu Řecku zejména více času, který země potřebuje, aby definitivně odvrátila svůj bankrot a odchod z měnové unie. Nyní je zcela na Řecku, jak se této příležitosti chopí. Podmínky nové půjčky jsou tvrdé, ovšem ne nespílitelné, pokud bude mít Řecko dostatek vůle nejen k technickým reformám, ale i ke kulturní změně. Ostatně i v poměrně nedávné historii Evropské unie lze nalézt státy, které musely ve velmi nelehké situaci projít reformami, jež je možné označit jako drakonické. Vyšly z toho posíleny a dál budují svou prosperitu na zdravějších základech – stačí se podívat na země Pobaltí, Irsko nebo Portugalsko. Podobně posílena je dnes celá eurozóna – v letech 2008 a 2009 ekonomická krize v několika zemích dopadla velmi negativně na celou Evropu, dnes řecké problémy nemají mimo Řecko v podstatě žádné dopady.

Státy eurozóny si jsou plně vědomy, že pokud chtějí někdy vidět splátky svých půjček a zejména pokud chtějí žít ve stabilní hospodářské a měnové unii, musí se Řecko postavit na vlastní nohy. Stejně tak si jsou vědomy, že tento scénář není vůbec samozřejmý. Proto také Unie diskutuje další možnosti, jak Řecku jeho obtížnou situaci co nejvíce ulehčit. Vedle půjček ze záchraných fondů a reformního programu by mu mělo být umožněno flexibilnější a výhodnější čerpat z fondů EU. To by mělo přinést žádoucí miliardy eur likvidity na investice do růstu a snižování nezaměstnanosti, kte-

rá táhne Řecko politicky a společensky ke dnu. Zhruba miliarda a půl má být investována do technické podpory implementace klíčových projektů. Pomoc Evropské unie je tedy poměrně masivní a probíhá hned na několika frontách.

Stávající balík pomoci v kombinaci s přísným ozdravným programem je solidním základem pro odvrácení odchodu Řecka z měnové unie a zároveň maximem toho, na čem jsou dnes schopny členové eurozóny, potažmo EU, vůči Řecku nalézt shodu. Pokud Řekové nedostojí svým závazkům, čekalo by nás pravděpodobně opakování celého krizového scénáře, jen s vážnějšími důsledky ekonomickými, bezpečnostními i geopolitickými. Největší vliv na to, zda dohoda znamená průlom nebo prohloubení agónie eurozóny, má nyní Řecko samo.

Vladimír Dlouhý
prezident Hospodářské komory

Dohoda o Řecku nepředstavuje ani zázračné řešení, ani konec eura. Průlom naznačuje zásadní řešení problému, což tato dohoda není. Zamýšlené reformní kroky jdou jistě správným směrem, jsou však s nimi spojena mnohá rizika.

Především, na základě dosavadního vývoje není jasné, zda bude řecká společnost schopna takto rozsáhlé reformy vůbec uskutečnit. Dále, zda budou probíhat dostatečně rychle, v průběhu několika málo dalších let, či zda nebudou – byť je v podobě reformního scénáře řecký parlament schválil – rozmlněny politickými či sociálními rozbroji. Konečně, s dohodou a reformními kroky jsou spojena optimistická očekávání, nejlépe je to vidět na částce 50 mld. euro, která by měla relativně rychle být k dispozici z privatizace. Na základě našich vlastních zkušeností víme, jak ošidná jsou očekávání s privatizací spojená. Tedy, ještě jednu řeckou krizi nelze vyloučit, po ní však bude už opravdu jen ten Grexit.

Není to však ani agonie. Není jasné, zda Řecko v eurozóně zůstane nebo ne, ale euro zřejmě přežije. I v případě návratu Řecka k drachmě jsem přesvědčen, že tak obávaný efekt nákazy je strašák. Velké země eurozóny, především Itálie, Řecko a Španělsko, budou i v takovém případě schopny financovat dále svůj dluh, alespoň ve střednědobém horizontu. Již vůbec by Grexit neznamenal konec evropského integračního projektu. Evropa bez Řecka přežije a jeho odchod by měl dále disciplinující dopad na země Jihu, populisté by věděli, že je konec legrace.

Takže ani průlom, ani agonie, jen málo efektivně fungující měnová unie, která se musí opakovaně zabývat samou podstatou své existence, místo aby řešila skutečné

problémy, které nejen eurozónu, ale celou EU dlouhodobě trápí: pomalý růst a ztráta konkurenceschopnosti vůči jiným oblastem světa.

Jiří Weigl
výkonný ředitel
Institutu Václava Klause

Současná fáze řecké krize znamená definitivní zbourání iluzí a mýtů jak o euru, tak o EU a jejích možnostech. V bezprecedentním rozkladu a bankrotu a postavení protektorátu se neocitla žádná země periférie, ale stát, který je téměř 35 let členem EU (res. ES) a od počátku členem jejího nejelitnějšího klubu – eurozóny. Stát, který po více než tři desetiletí čerpá v maximální míře všechny výhody plynoucí z tohoto členství a který příkladně za ta léta vyčerpal stovky miliard eur dotací na vše možné i nemožné. Stát, který je členem pro mnohé u nás vysněného „tvrdého jádra“ evropské integrace.

Nemá cenu si něco nalhávat o „líných“ Řeckách, fixlování se statistikami a neodpovědnosti řeckých politiků. Prostě platí, že EU a euro žádnou garanci prosperity a stability nepředstavují, že dotace k prosperitě nevedou a že jistotu do budoucna se pro zemi vyplatí hledat nikoliv na summitech EU a v Bruselu, ale v poctivé práci doma a vlastní konkurenceschopnosti. Dohoda, na jejímž základě se Řecko stalo unijním protektorátem, není řešením, ale pouze dalším odkladem. Vysoké daně a rozpočtové škrty žádný růst nastartovat nemohou. Reformy s dlouhodobým dopadem nemohou řešit akutní ekonomické problémy současnosti. Bez opuštění eura Řecko nemá naději.

Současně se však rovněž ukázalo, jak toxickou závislost přijetí eura vytváří. Eurové úspory a strach z jejich okamžitého znehodnocení vytvářejí fobii Řeků z obnovení vlastní měny a mají za následek zvláštní schizofrenii postojů řecké veřejnosti, která nalezení smysluplného řešení vylučuje.

Markéta Šichtařová
ředitelka
Next Finance, s.r.o.

Často máme sklon hledat viníka. Jenomže v případě Řecka je to zkrátka chyba na chybu, kam se jeden podívá. Tak třeba:

Syriza během půl roku tolik zhoršila situaci Řecka podvodným tvrzením voličům, že je možné utrácet, aniž by byly k dispozici zdroje, že bylo anulováno všechno předešlé úsilí o záchranu Řecka. Řecká vláda pak dojednala s věřiteli tak děsivé

podmínky, že připomínají kolonialismus. Suverénní řecký stát dopustil, aby někdo cizí kontroloval jeho legislativu a majetek. Řekové dostanou vlastně koloniálního správce, který bude dohlížet, zda skutečně plní, co slíbili, a zda dostatečně rychle rozprodávají svůj majetek.

Jenomže chyby jsou i na straně evropských věřitelů: Jak mohou věřitelé Řekům vnucovat nový úvěr, když vědí, že úvěr během dvou let dluh Řecka zvýší z nynějších 175 % HDP na více než 200 % HDP? Tedy dluh, příčina řeckých problémů, se ještě prohloubí. Ví to MMF, vědí to věřitelé, ví to Řecko. Přesto věřitelé s Řeckem tenhle dáblův pakt podepsali. Ale jakkoliv je počet chyb v řecké záležitosti od samého počátku nezměrný, ani v něm nelze hledat viníka dnešního stavu. Tím hlavním viníkem je totiž... euro.

Jen díky euru se totiž Řekové mohli předlužit do stávajícího stavu. Euro je v principu konstruováno tak, že pro každou zemi eurozóny musí platit stejné úrokové sazby a (téměř) stejné ceny. A tak investoři všem půjčovali za podobný úrok. Kdyby Řecko neplatilo eurem, v určitém bodě by najednou investoři přestali být ochotni půjčovat mu. Úroky pro Řecko by natolik vzrostly, že by samy o sobě zafungovaly jako automatická brzda. V době, kdy by velikost dluhu ještě šla řešit, by Řecko náhle narazilo, a muselo by prudce začít šetřit, protože už by se nedostalo k penězům.

Jenomže euro tuhle výstražnou kontrolku anulovalo. Řecký dluh se tak mohl bez varování nafukovat dál až do dnešního stavu, kdy se řešit nedá jinak než škrtnutím.

Ivo Strejček
člen správní rady
Institutu Václava Klause

Dohoda o Řecku tamní problémy nevyřešila, ani nemohla. O žádném průlomu, v pozitivním slova smyslu, nelze mluvit. Opět se ukázalo, že členové eurozóny nehodlají v žádném případě z tohoto uskupení kohokoliv uvolnit a obnažil se fakt, že Tsiprasova politická reprezentace si ve skutečnosti opuštění eurozóny ani nepřála. I tak způsob a metody, jakými eurozóna k tzv. dohodě s Řeckem došla, vybízí k několika, nijak novým, postřehům.

Euro znovu ukázalo, že je neblahým politickým nástrojem k evropské centralizaci a ekonomickou zhoubou pro většinu svých členů. Snad si tuto skutečnost občané evropských zemí na příkladu Řecka zopakovali a silněji uvědomili.

Vyjednávání s Řeckem připomenulo, jak EU přispívá k oslabování demokracie. Syriza se svým politickým programem vyhrála v Řecku volby. Svobodné a demokratické. A snažila se jeho pilře – k překvapení i zlosti ▶

zbytku eurozóny – hájit. Že to nakonec Tsipras nedotáhnul do konce, je chyba. Kdyby byl odmítnul ponižující podmínky a donutil tak eurozónu vyhlásit nad Řeckem evropský protektorát, snad by renesancí demokracie pomohl. Srozumitelněji by to obnažilo podstatu současného nedemokratického evropského nadnárodního vládnutí.

Poměry mezi jednotlivými členy EU i eurozóny nikdy nebyly žádnou selankou. Vyjednávání o Řecku však ukázalo, že se prohlubuje puklina mezi „nadalpským“ křídlem (reprezentovaným Německem) a „jižním“ křídlem (v čele s Francií). Reakcí, jak ony rozpory „nějak“ překonat, bude umělý pokus o další institucionální prohloubení EU (tedy cílené omezení samostatnosti rozhodování na národní úrovni) a revoluční dokončení politické unie s „evropskou vládou“ (a evropským ministrem financí, evropskými daněmi, centralizací hospodářského rozhodování apod.). Znovu se ožíví návrhy na rozdělení Evropského parlamentu na dvě komory (eurozóna a EU 28).

Nahlížím-li na výsledky dohody o Řecku takto, pak její důsledky považuji za prodlužování agónie nejen pro Řecko, ale i pro celou EU.

Eva Zamrazilová
hlavní ekonomka
České bankovní asociace

Lze si konstruktivně představit řeckou budoucnost v případě, že zůstane „zemí platící eurem“? V tomto ohledu vidím více skepse než optimismu, nicméně jedinou možnou cestou, která by snad určitou naději do budoucna dávala, je masivní privatizace. Vyšší produktivitu práce a vytvoření standardního podnikatelského prostředí mohou přinést jen soukromí vlastníci na mikroúrovni.

Podíl veřejného sektoru na řeckém HDP je zhruba 40 %, což prakticky není slučitelné s moderní tržní ekonomikou. S tím souvisí i nízká efektivnost a vysoký potenciál korupce. Zastavení privatizace levicovou vládou bylo velkou chybou, nejen z pohledu potenciálního zvýšení efektivnosti, ale i z pohledu veřejných financí, které v roce 2015 s příjmy z privatizace počítaly, a jejichž výpadek se tedy podílel na vzniku platební neschopnosti.

Hlavním nositelem privatizace může být především zahraniční kapitál. Evropské ekonomiky jsou navzájem kapitálově a vlastnický provázané – Řecko je v tomto ohledu výjimkou. V Řecku aktuálně dosahuje stav přímých zahraničních investic přibližně 35 mld. USD, zatímco např. v Česku je to přibližně 130 mld. USD, sousedním Rakousku cca 180 mld. USD a v Irsku 380 mld. USD. V relaci k HDP dosahuje stav přímých investic ze zahraničí v Řecku pouze 11 % HDP, což se zbytku Evropy naprosto extrémně vymyká.

Scénář masivní privatizace a prodej státního majetku zahraničním zájemcům by pomohl dluhy částečně umazat. Tato vize ale je v ostrém kontrastu s volební politikou nacionálně levicovci Syrizi, scénář tedy má velmi nízkou šanci bez změny politické orientace země a širší podpory občanů. Přesto se domnívám, že je potřeba ho zmínit, už jen proto, že i v Česku jsme prošli těžkou cestou, a že jasně vidíme nebezpečí, když „rodinné stříbro“ zůstává ve vlastnictví státu – sice naše, ale bez lesku.

Oldřich Dědek
národní koordinátor
pro přijetí eura v ČR

Jak by asi vypadalo dnešní bilancování společné evropské měny, kdyby nebylo Řecka? Patrně by se zdůrazňovalo, že eurozóna se celkem úspěšně vypořádala s bezprecedentně hlubokou finanční krizí, aniž by ji způsobila. Někteří její členové, stejně jako i řada zemí bez eura, byli nuceni požádat o zahraniční pomoc, která jim pomohla postavit se na vlastní nohy a začít fungovat jako normální ekonomika. Přehlédnout se též nedá, že během krize se eurozóna rozrostla o nové členy. A co je nejpodstatnější, dále prohloubila své integrační vazby, mezi nimiž vyniká zejména vznik bankovní unie.

Řecko je nicméně součástí tohoto světa a bezpochyby škodí reputaci krizového managementu eurozóny. Je to však „outlier“ a nikoli typický úkaz, který by vystihoval převládající vzorce chování během krizového období. Řecko je zkrátka speciální případ, který si vyžádal speciální zacházení.

V čem spočívá unikátnost léčby řecké dluhové nemoci? Je to hlavolam, jak skloubit široký zájem řecké veřejnosti o udržení eura a současně ji přesvědčit, že musí akceptovat neúspěšnou aritmetiku nápravného programu. Dosažená dohoda odvrací nejméně chtěné vyústění uvedeného hlavolamu. Noční můra chaotického Grexitu byla zažehnána a eurozóna získala naději,

že přijatý scénář reformem vrátí Řecko k udržitelnému růstu. Stejně jako se to povedlo v ostatních případech.

Také je ale pravda, že dosažená dohoda neřeší vysokou míru zadlužení Řecka. Co je však klíčové, současná obsluha řeckého dluhu není díky štědrým úvěrovým podmínkám balvanem, který by v samém zárodku dusil Řecko v ekonomickém rozmachu. Primární je ochota k reformám. Pokud se opětovně nedostaví sklon k jejich obelhávání, což budou jistit vzpomínky na nechtěné bankovní prázdniny a přísné monitorovací mechanismy, možná přijde i vstřícnost eurozóny k nějaké restrukturalizaci či odpuštění části dluhů.

Jan Skopeček,
Institut Václava Klause

Dohoda o Řecku není rozhodně průlomem a naději pro samotné Řecko. Rozhodnutí setrvat v eurozóně spolu s povinností plnit podmínky věřitelů pro uvolnění dalších transferů odsuzuje Řecko k dalším rokům ekonomické recese či stagnace bez naděje na citelné zlepšení ekonomické situace. Řecká ekonomika se potřebuje ze všeho nejvíce konečně odrazit ode dna a pomoci si dostatečně robustním hospodářským růstem. Silný hospodářský růst by vedle vyšších státních a soukromých příjmů, nižší nezaměstnanosti a snad i jisté stabilizace relativního zadlužení vedl i ke snížení sociálního napětí řecké společnosti.

Předpokladem takového hospodářského růstu může být v případě Řecka pouze vystoupení z eurozóny, která rdousí Řecko vysokým fixním kurzem snižujícím konkurenceschopnost řeckých producentů. Návrat k drachmě, její devalvace a následné provedení systémových reformů s cílem povzbudit svobodné podnikání a dramaticky omezit veřejný sektor je jedinou cestou, jak rozvrácené Řecko postavit na nohy. Místo toho ale vítězí setrvávání ve svěřácí kazajce eura, pokračování už roky nic neřešících fiskálních transferů a doprovodné

Předplatné na rok 2015

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 660 Kč.

Studentské předplatné 330 Kč.

predplatne@institutvkc.cz

podmínky věřitelů, které naději na ekonomické oživení nepřinášejí. Pokud je Řecko nuceno spěšně schvalovat taková opatření, jako je zvyšování korporátní daně a DPH na produkty související s klíčovým turistickým průmyslem, pak je jakákoliv naděje na hospodářské oživení v nedohlednu.

Podoba řešení aktuální fáze řecké krize jasně ukazuje, že evropským elitám nejde o osud Řecka, ale o udržení chybného politického projektu společné evropské měny ve stávající podobě a zneužití řecké krize k další federalizaci Evropy, jak ukázaly návrhy prezidenta Hollanda a německé kancléřky Merkelové. Dohoda o Řecku tedy nepřinesla průlom ani do desetiletí trvajícího integračního procesu znajícího jen jedinou cestu – více centralizace na evropské úrovni a méně suverenity národních států. Jelikož podobně uvažují např. i premiér Sobotka, předseda TOP 09 Schwarzenberg a mnozí další, neměli bychom řeckou krizi chápat jako nás se netýkající epizodu evropské integrace, abychom se brzo nestali součástí pokračující agónie ještě více centralizované eurozóny.

Ilona Švihlíková
ekonomka

Je velmi obtížné najít někoho, kdo vůbec tzv. dohodu považuje za rozumnou s perspektivou dobrého budoucího fungování. Místo reakce na to, že dosavadní „medicína“ věřitelské Trojky vedla jen k dalšímu zhoršování situace řecké ekonomiky a nakonec i zvyšování dluhu v poměru k HDP, je místo toho ordinována pokračující kúra, která z Řecka činí protektorát a dramatickým způsobem ničí zbytky jeho suverenity.

Není to přitom jen řecká ekonomika, která má problémy. I země jako Finsko, které byly pověstně svým přístupem ke strukturálním reformám, mají kvůli euro ekonomické obtíže. Eurozóna, jak se stále častěji ukazuje, byla od počátku chybně navrženým projektem. Strukturální rozdíly mezi zeměmi jsou příliš velké a euro je dále prohlubuje. Vypnutí kurzového kanálu se ukazuje být

závažným nedostatkem, o to více, že eurozóna nedisponuje mechanismem dostatečně velké fiskální redistribuce. Právě ta je podmínkou fungování měnové unie v rámci rozdílných regionů.

Měnovou unií z tohoto pohledu byla také Itálie, ale i Československo. Konec konců také sjednocení Německa velmi dobře ukázalo, že společná měna má své vysoké a dlouhodobé náklady. Současní představitelé eurozóny, dominantně Německa, ovšem tyto očividné poznatky ignorují a místo toho se snažili začlenit strukturálně slabší země na bázi trvalé stagnace. Řecká krize nám ukazuje, že společná měna je velmi silný nástroj, který nutně musí vyústit buď ve společnou vládu a fiskální politiku, nebo se po čase rozpadne.

ČR prozatím (naštěstí) není členem eurozóny a je potřeba se oprostít od zjednodušujících eurohujerských pohledů na euro a velmi vážně analyzovat příklady zemí, které přišly o svůj kurzový kanál, neboť cesta interní devalvace je nejen bolestivá, ale především nefunkční. ■

Pokusy a omyly Janise Varufakise

Hana Lipovská
doktorandka
Ekonomicko-správní
fakulty MU

Pokud chceme pochopit alespoň jednu z dějových linií evropsko-řecké hry, lze najít náznaky odpovědi v knize Janise Varufakise „Globální Minotaurus – Amerika, Evropa, krize a budoucnost globální ekonomiky“ (Rybka Publishers 2013). V roce 2011, kdy byla poprvé vydána, by našla čtenáře mezi racionálními ekonomy jen stěží. O čtyři roky později, kdy byl její autor jmenován řeckým ministrem financí, se tímto textem musí začít zabývat i jiný čtenář než marxista Slavoj Žižek.

Volání po regulaci

Varufakisova kniha (v češtině vydaná v roce 2013 v překladu Rudolfa Převrtila) jasně dokládá, proč může být Varufakis označován za postkeynesiánce i marxistu zároveň. Její autor je bezesporu představitelem moderní levice. Levice, která nevyhrožuje krvavou revolucí, ale burcuje „uvědomělé etatisty“ a shovívavě lituje nebohé „pomýlené libertariány“. Řada jednotlivých Varufakisových postřehů je prakticky totožná s tím, co by napsal Hans-Werner Sinn či kterýkoli ekonom z tábora Varufakisových odpůrců. Rozdíl spočívá v diametrálně odlišném pohledu na příčiny krize a důsledky navrhovaných způsobů jejího řešení. Varu-

fakis neříká nic, co by ekonomové dávno nevěděli. Důležité je, jak to říká. A zejména to, o čem mlčí.

Varufakis neříká nic, co by ekonomové dávno nevěděli.

Důležité je, jak to říká. A zejména to, o čem mlčí.

Lze například souhlasit s tvrzením, že „neexistuje žádná řecká krize“, protože „Řecko je symptomem širšího posunu v globálních ekonomických dějinách“ (str. 6). Naopak jen stěží lze souhlasit s myšlenkou (str. 11), která se v textu v nejrůznějších variacích opakuje: „Prezidenti a předsedové vlád, muži a ženy s bezchybnými antietatistickými a neoliberalními kádrovými posudky, začali znárodňovat banky, pojišťovny a automobilky v rozsahu, který zastínil dokonce i Leninovy bravurní kousky po roce 1917.“ Varufakisův argument je, snad záměrně, z podstaty chybný. Novodobí politici, kteří po roce 2008 čelili velké recesi a jejím následkům, nikdy „antietatisty“ nebyli. Liberální stát prohrál svůj boj s etatismem na počátku 90. let – ve Spojených státech s odchodem prezidenta Reagana z Bílého domu, v Evropě pak s podpisem Maastrichtské smlouvy.

Varufakis si v celé knize vystačí s jednoduchou argumentační metodou: nejprve uvede, že vše, co bylo doposud špatně, je plodem neregulace. Řešením je pak podle něj stále hlubší regulace. Při (zčásti oprávněné) kritice finančních instrumentů

mimoděk ukazuje, že si je dobře vědom negativního dopadu absurdní situace, kdy byly řecké dluhopisy chápány z hlediska kapitálových požadavků jako vysoce bezpečné. Zamlčuje však, že toto pokrivené hodnocení státních dluhopisů nebylo plodem tržní ekonomiky, ale právě stále hlubší bankovní regulace v rámci Basilejských dohod BASEL II.

Marxistický jazyk

Ve stejném duchu se autor vymezuje proti *volnotržnímu fundamentalismu* (v češtině se vžil spíše nálepka *tržní fundamentalismus*). V tomto případě, stejně jako na dalších místech knihy, projevil překladatel až nadměrnou vynalézavost). Z tohoto hlediska nepřichází Varufakis s ničím novým. Pro kritiku volného trhu, trhu bez přívlastků, volí prakticky totožná slova jako jeho předchůdci. Pejorativní termín „tržní fundamentalismus“ používají kromě marxistických ekonomů také nobelisté Joseph Stiglitz a Paul Krugman.

V České republice si s ním na konferenci Forum 2000 pohrával investor George Soros již v roce 1999: „Je tu nový druh fundamentalismu, který nazývám tržním fundamentalismem, který dnes může představovat větší hrozbu než socialismus, protože socialismus byl zdiskreditován a již nepředstavuje tak velkou hrozbu.“ Do širšího povědomí u nás pak vstoupil „tržní fundamentalismus“ patnáct let starým listem České biskupské konference Pokoj a dobro: „Mnozí nedostatečně zakotvení a málo mravně integrovaní jednotlivci přijali ideologii

tržního fundamentalismu jako jakési náhradní osobní náboženství.“

Varufakis se nemýlí v kritice role, kterou MMF sehrál během asijské krize v roce 1997 (str. 199). Obdobně lze rámcově souhlasit i s kritikou mechanického používání matematických modelů v ekonomii (str. 147). Příznačné však je, že autor nenabízí žádná alternativní řešení.

Jestliže „tržní fundamentalismus“ patří do rétorické výbavy salonních levičáků, dalšími termíny se Varufakis obrací přímo k tradičnímu marxistickému jazyku. Globální Minotaurus se jen hemží přísluhovači, ztělesněním všeho zla jsou finančníci z Wall Streetu a kapitalismus je čímsi skrznskazr špatným, zkaženým nebo přinejmenším ubohým.

Jestliže „tržní fundamentalismus“ patří do rétorické výbavy salonních levičáků, dalšími termíny se Varufakis obrací přímo k tradičnímu marxistickému jazyku. Globální Minotaurus se jen hemží přísluhovači, ztělesněním všeho zla jsou finančníci z Wall Streetu a kapitalismus je čímsi skrznskazr špatným, zkaženým nebo přinejmenším ubohým. Díky tomu si může na straně 26 autor klást otázku: „Co když kapitalismus není ‚přirozený systém‘, ale zvláštní systém se sklonem k systémovému selhání?“

Varufakis si může notovat spolu s předsedou Evropského parlamentu Martinem Schulzem, když tvrdí, že „je to kapitál, co nás ve skutečnosti vlastní... jsme to my, kdo sloužíme jemu,“ nebo (str. 58) že „Žádný zaměstnavatel nemá rád nepříjemné povinnosti spojené se zaměstnáváním množství

pracovníků. Půjčky a pracovníci jsou nutná zla, jejichž ‚služby‘ si podnikatelé najímají jen kvůli tomu, co z nich mohou dostat: kvůli zisku.“ Varufakisova kritika kapitalismu je však lákavější, měkčí, než tradiční komunistická rétorika: kapitalista u Varufakise je bláhový chudák, který je obětí sebe sama, a kterému proto musí být nabídnuta pomocná ruka.

Konspirační teorie

Vlastním přínosem *Globálního Minotaura* je unikátní konspirační teorie: vzestup Německa a Japonska byl podle Varufakise dílem Spojených států, které potřebovaly zajistit stabilitu bretton-woodského systému pomocí tří pilířů – amerického dolaru, německé marky a japonského jenu. Prioritou pak byl „růst zóny německé marky a jenu prostřednictvím posilování německého a japonského průmyslu“ (str. 90). Silná animozita vůči Spojeným státům je patrně determinována Varufakisovým svérázným výkladem řecké historie: „Prvním praktickým projevem Trumanovy doktriny byl americký zásah do brutální občanské války v Řecku, kterou zahájili Britové, ale nedokázali ji dovést do konce.“ Na jiném místě pak čteme, že „Britové vyprovokovali roku 1944 občanskou válku v Řecku“ (str. 86).

Tradiční nepřátelství marxistického ekonomů vůči Spojeným státům však nemůže ani zdaleka konkurovat citům, které chová vůči Německu: „Německý kancléř Helmut Kohl neváhal a využil tuto příležitost [pád Berlínské zdi] k anexi východního Německa“ (str. 208). Podle Varufakise totiž ekonomické problémy Evropské unie „nijak nesouvisí s neflexibilními trhy práce, zkonstatěným finančním systémem nebo příliš štědrým sociálním zabezpečením“, ale jsou důsledkem toho, že „většina Evropy upadla do područí německých přebytků“ (str.

205). Další kritika Německa je však až překvapivě podobná tomu, co můžeme číst ve statích pravicových ekonomů: „Jestliže by se měla krize eura rychle a bezbolestně vyřešit, pak by Německo (a s ním další přebytkové země eurozóny) přišlo o nesmírnou vyjednávací moc, kterou dává pořád bublající krize zejména německé vládě v jejich vztazích s Francií a deficitními zeměmi“ (str. 216).

Varufakisovi tedy nestačí pouhá schulzovská verze eurosocialismu. Bývalý řecký ministr financí totiž volá po plnokrevné internacionále.

V dodatku z roku 2013 Varufakis zmiňuje „omyl vulgárních keynesiánců“ i „omyl libertariánů“ (str. 256). Jako exponent radikální levice se totiž ztotožňuje s Keynesovým bretton-woodským plánem z roku 1944. V jádru tohoto plánu je Mezinárodní měnová unie, tedy „dobře řízená globální organizace, která by vědomě a transparentně určovala parametry pro recyklaci zboží, zisků, úspor a poptávky“ (str. 258). Vůdčí roli v tomto systému by podle Varufakise měly převzít (v kontextu předchozí zdrcující kritiky poněkud překvapivě) Spojené státy americké (str. 259).

Varufakisovi tedy nestačí pouhá schulzovská verze eurosocialismu. Bývalý řecký ministr financí totiž volá po plnokrevné internacionále. Spor Varufakise s představiteli EU je proto jen reprízou sedmdesát let starého sporu Harryho Whitea a lorda Keynesa. Diskuse však už dávno není pouhou zajímavou akademickou hříčkou. V tomto sporu dvou levicových ideologií slouží Řekové i zbytek Evropy jako rukojmí. Režiséři absurdního kusu by na to neměli zapomenout. ■

NABÍZÍME

Pět let řecké krize

Václav Klaus
Jiří Weigl
Ladislav Ják
Ivo Strejček
Martin Slaný
Michal Mareš
Jan Skopeček
Tomáš Břicháček
Marek Loužek

Publikace č. 17/2015

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Institut Václava Klause nabízí publikaci číslo 17/2015 – sborník „**Pět let řecké krize**“, do něhož přispěli **Václav Klaus, Jiří Weigl, Ladislav Ják, Ivo Strejček, Martin Slaný, Michal Mareš, Jan Skopeček, Tomáš Břicháček a Marek Loužek**. Předmluvu ke sborníku napsal **Václav Klaus**.

84 stran, 50 Kč.

objednávky na: www.institutvk.cz

ZPRÁVA ZE SEMINÁŘE

Jan Hus – 600 let od smrti

V úterý 9. června 2015 uspořádal Institut Václava Klause seminář „Jan Hus – 600 let od smrti“. Na panelu, který moderoval Václav Klaus, vystoupili režisér filmu „Jan Hus“ Jiří Svoboda, děkan Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy Jan Blahoslav Lášek, profesor Filosofické fakulty Masarykovy univerzity Jiří Hanuš a výkonný ředitel Institutu Václava Klause Jiří Weigl.

Jiří Svoboda nastolil otázku, zda byl Jan Hus jedním z nejosvícenějších mistrů pražské university, nebo arcikacířem, hodným vyobcování z církve a upalení. Každý má právo mít svůj obraz Jana Husa. I Jiří Svoboda ho má. Obraz, který ovšem nemá zřetelné kontury – snaží se exkomunikovanému katolickému knězi a kazateli Betlémské kaple vrátit jeho lidský rozměr. Lze obdivovat Husovo neústupné trvání na pevném bodu vlastního přesvědčení, utvářejícím jeho osobnostní integritu, navzdory institucím, do jejichž přediva je tak pohodlně se zavinout. Hus byl v minulosti pohřben představen jako sociální buřák a bojovník proti katolické církvi. Tím ovšem nikdy nebyl. Vnitřně zůstal věrný kněžskému slibu ve vztahu k zákonům Krista, zjeveným v písmu. Interpretace minulosti, ideologicky poplatné době, zásadně uměnily evropský a světový význam Husovy osobnosti.

Jan Blahoslav Lášek upozornil, že Jan Hus je známý všem, ale přesto jej málokdo čte. Hus není předchůdcem moderního racionalismu, nevybočuje ze scholastiky. Dnešní svět je již dávno vzdálený křesťanskému prostoru, v němž Hus žil. Husova nauka o svátostech se neliší od dobových katolických názorů. Ačkoli se o Husovi mluví jako o viklefistovi, ve skutečnosti Hus nesdílel některé Viklefovy teze, např. teze o přijímá-

ní či nepotřebnosti řeholního života. Hus byl otevřen duchovnímu svatému přijímání, sám nepraktikoval pod obojí. Spis O církvi nepředstavuje konečný Husův názor. Kládí důraz na Písmo sv.: pokud se tradice církve nedrží bible, je tato tradice chybná. Pravda znamená výzvu k činu: kdo poznal pravdu, musí být připraven položit i život. Děkan Lášek ocenil Svobodův film o Janu Husovi: Hus byl ve filmu představen jako člověk křesťan.

Jiří Hanuš se věnoval Husovi v moderní době a nabídl několik stručných poznámek o Husovi a husitství, jak je viděli či chtěli vidět naši předkové v 19. a 20. století. České vnímání Husa ovlivnil Palackého výklad ve třetím dílu *Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě*, dílu věnovanému husitství. Jeho vliv na českou národní povahu je zřetelný. U nás existuje něco jako tradice výkladu husitství, která je určována různými společenskými režimy. Přitom je příznačné, že husitství je mnohem problematičtější revoluční tradice než revoluce ve Francii vzhledem ke svému stáří a středověkému charakteru. Při veškerém anachronismu se komunistické hnutí ve svých intelektuálních výkonech dovolávalo Husa radikálního, lidového, sice antiklerikálního a anticírkevního, ale připravujícího příchod něčeho nového, nové svaté doby. Komunistická interpretace byla rozhodně ze všech možných výkladů nejvíce pokrytecká. Dnes je Hus asi nejvíce vnímán jako disident.

Jiří Weigl ukázal, že Mistr Jan Hus dal našim dějinám zneklidňující a mobilizující tragický příběh člověka bojujícího s mocí za pravdu proti nespravedlnosti, člověka, který, než by odvolal, neváhá za tuto pravdu obětovat život. Tento morální obsah Husova odkazu daleko přesáhl jeho význam

středověkého církevního reformátora a činil jej přitažlivým a aktuálním do současnosti. V evropském kontextu Hus předběhl svou dobu a patří k těm tvůrcům historie, kteří připravovali půdu pro evropský úspěch reformace o století později. Husův odkaz má demokratický charakter. Jeho učení o rovnosti lidí před Kristem a nadřazenosti individuálních lidských kvalit nad urozeností a postavením byly pro strnulý středověk revoluční. Mistr Jan Hus a jeho doba mají především nesmírný význam národní. Husitství skutečně bylo obdobím vzepětí českého živlu, jehož důsledky však byly různorodé, ale zdaleka ne pouze pozitivní.

V diskusi Václav Klaus se vymezil proti pojetí Husa jako disidenta. Český reformátor musel být homo politicus par excellence, když se neustále snažil vloupat do přízně králům a královnám. Jiří Šolér vyzdvihl význam dekretu kutnohorského a papežského schizmatu, který musel řešit kostnický koncil. Tomáš Urban připomněl roli horlivé zastánkyně Husa Žofie Bavorské. Pavel Vedral vyložil Husa jako zakladatele českého kritického myšlení. Pravda mu sloužila jako kladivo na protivníky.

V závěru Jiří Svoboda vysvětlil, že poselství Jana Husa není ryze české, nýbrž evropské. Rekatolizace probíhala v habsburské monarchii, proto se stal u nás katolicismus nepopulární. Podle Jana Blahoslava Láška Viklef zastával radikální pojetí predestinace, u Husa je predestinace podobná Augustinovi. Podle Jiřího Hanuše v historických filmech nejde o detaily, věřit, že z historických filmů se lze něco dozvědět o historii, je iluze. Jiří Weigl připomněl význam kutnohorského dekretu, kdy musely odejít cizí národy z pražské univerzity.

Marek Loužek

NABÍZÍME

Institut Václava Klause nabízí sborník „**Sto let od počátku první světové války**“ (2014). Do sborníku přispěli **Jiří Weigl, Jan Eichler, Ladislav Tajovský, Stanislav Balík, Václav Vlk st., Robert Kvaček, Dominik Duka, Josef Tomeš a Rajko Doleček**. V přílohách najde čtenář historické dokumenty: rakousko-uherské ultimátum Srbsku z 23. července 1914, provolání Františka Josefa I. „Mým národům“ z 28. července 1914 a Manifest českých spisovatelů z 17. května 1917. Předmluvu ke sborníku napsal **Václav Klaus**.

160 stran, 100 Kč.

objednávky na: www.fragment.cz